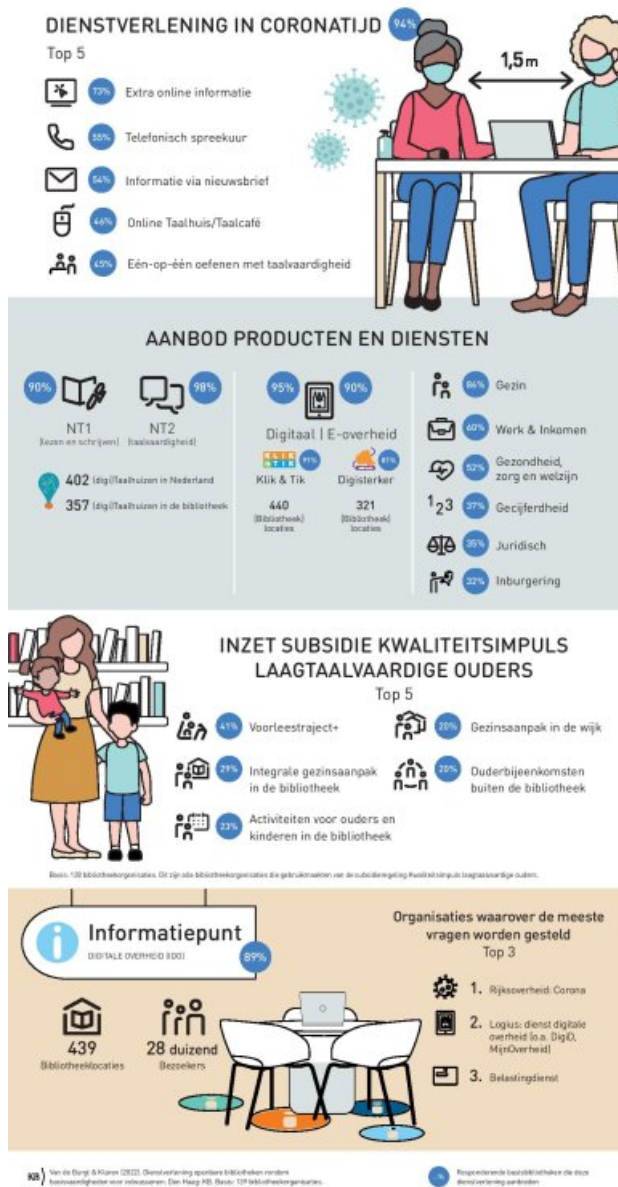

SAMENVATTING

Publicatie/Dossier vervolgpagina

Basisvaardigheden voor volwassenen in de bibliotheek (2021)

Magnify!

Het landelijke programma de Bibliotheek en basisvaardigheden is bedoeld om bibliotheken te ondersteunen bij het organiseren van diensten en activiteiten voor diverse doelgroepen die niet of onvoldoende kunnen meekomen in de huidige (digitale) informatiesamenleving. In deze rapportage leest u de stand van zaken omtrent het productaanbod- en de dienstverlening van openbare bibliotheken rondom basisvaardigheden voor volwassenen in 2021. Aan dit onderzoek namen 139 (basis)bibliotheken in Nederland deel (een respons van 100%), waardoor de uitkomsten representatief zijn voor het volledige aanbod rondom basisvaardigheden in de openbare bibliotheek.

De term basisvaardigheden heeft betrekking op een breed pakket aan vaardigheden die burgers nodig hebben om volwaardig te kunnen meedoen in de samenleving. Het beleid van het landelijke programma is opgezet rondom twee pijlers:

1. Mensen zelfredza(a)m(er) maken via het non-formele educatieaanbod van de bibliotheken;
2. Hulp en informatie faciliteren voor mensen die niet zelfredzaam zijn.

Het aanbod van de bibliotheken is opgebouwd rondom deze twee pijlers en valt in hoofdlijnen uiteen in de vaardigheden taalvaardigheid, rekenvaardigheid, gezondheidsvaardigheden en digitale vaardigheden en de thema's gezin, gezondheid, zorg en welzijn, werk en inkomen, inburgering, gecijferdheid en juridisch. Rondom deze thema's bieden bibliotheken verschillende typen diensten en programma's – al dan niet in combinatie – aan, zoals cursussen, trainingen en workshops, losse activiteiten en informatiebijeenkomsten, persoonlijke begeleiding en advies, doorverwijzing naar instanties, inloopsprekuren en oefenmogelijkheden.

Weer meer fysieke activiteiten mogelijk

In 2021 zat Nederland gedeeltelijk in lockdown: van het begin van het jaar tot eind april bleven de deuren van de bibliotheek gesloten. Ook de rest van het jaar bleven beperkende maatregelen gelden. Daardoor konden bibliotheken – net als in 2020 – minder activiteiten organiseren en minder bezoekers ontvangen dan voor de coronacrisis. Wel werden – in tegenstelling tot 2020 – weer meer fysieke activiteiten georganiseerd voor kwetsbare doelgroepen, zoals ouderen en niet-digivaardige burgers.

Uitbreiding van het aanbod

Ook de verbreding van het aanbod rondom basisvaardigheden zette door. In 2021 was de grootste groei zichtbaar in het aanbod rondom de thema's gezin en gezondheid. Dit kwam mede door nieuwe projecten en lesprogramma's die bibliotheken in hun dienstverlening konden opnemen. Vanuit het project Kwaliteitsimpuls Laagtaalvaardige Ouders ontvingen 110 bibliotheekorganisaties in 2021 een eenmalige subsidie om hun gezinsaanpak rondom geletterdheid voor ouder en kind te verbeteren. Op het gebied van gezondheid kunnen bibliotheekorganisaties sinds 2021 het lesprogramma DigiVitaler van Digisterker aanbieden, waarin burgers kennismaken met de digitale zorg.

Aantal IDO's fors toegenomen

Sinds medio 2019 kunnen burgers terecht bij Informatiepunten Digitale Overheid (IDO's) in bibliotheken door het hele land. Eind 2020 stond de teller op 73 IDO's, verspreid over 39 bibliotheekorganisaties. Sinds de heropening van de bibliotheken en de versoepelingen van de coronamaatregelen in 2021 nam het aantal IDO's snel toe. In 2021 kende Nederland maar liefst 439 IDO's, vallend onder 124 van de 139 bibliotheekorganisaties. Samen hielpen zij in 2021 bijna 28.000 burgers met vragen rondom de digitale overheid. De meeste burgers bezochten het IDO met praktische vragen, bijvoorbeeld over toegang tot en het gebruik van hun DigiD.

Meer fte beschikbaar voor basisvaardigheden

Ook in de inzet van personeel was in 2021 groei zichtbaar. Het totaal aantal fte dat werd ingezet voor dienstverlening rondom basisvaardigheden is sinds 2016 gestegen van 99 fte naar 232 fte in 2021. In

coronatijd was die stijging wel minder groot dan voorgaande jaren. Het aantal vrijwilligers groeide van bijna 4 duizend in 2016 naar 8,1 duizend in 2021. Van alle vrijwilligers die in de bibliotheken werkzaam zijn, wordt 35% ingezet voor de dienstverlening rondom basisvaardigheden, zoals ondersteuning bij het oefenen van spreekvaardigheid of digitale vaardigheden en de begeleiding van activiteiten, zoals workshops.

Conclusies van het kernteam Basisvaardigheden

Naar aanleiding van dit onderzoek trekt het kernteam Basisvaardigheden voor volwassenen de volgende conclusies:

- Ook in coronajaar 2021 hebben bibliotheken zich sterkgemaakt voor de dienstverlening rondom basisvaardigheden. In vergelijking met 2020 wisten bibliotheken in 2021 meer fysieke activiteiten te organiseren voor kwetsbare doelgroepen.
- Met het project Kwaliteitsimpuls Laagtaalvaardige Ouders hebben bibliotheken in 2021 een integrale dienstverlening aangeboden rondom educatie en basisvaardigheden. Met het project worden laagtaalvaardige ouders ondersteund bij hun eigen taalontwikkeling én die van hun kinderen.
- De samenwerking met lokale, provinciale en landelijke partners is cruciaal voor de dienstverlening rondom basisvaardigheden. Door nog meer met huidige en nieuwe partners op te trekken, kunnen bibliotheken de doelgroep beter bereiken en ondersteunen.
- Uiteraard is de gemeente van cruciaal belang voor de samenwerking en het draagvlak voor de activiteiten rondom basisvaardigheden. De resultaten uit de landelijke rapportage en de lokale infographic kunnen als input dienen voor het gesprek met de gemeente.

Landelijke resultaten lokaal inzetten

Zeven op de tien bibliotheken zijn vorig jaar zelf aan de slag gegaan met de resultaten van dit onderzoek. Vier op de tien bibliotheken kregen hierbij ondersteuning van hun provinciale ondersteuningsinstelling (POI). De resultaten zijn gebruikt als input voor beleidsstukken en jaarverslagen, voor beleidsvorming en

-evaluatie, om te benchmarken en voor interne en externe verantwoording, bijvoorbeeld naar de gemeente en andere subsidieverstrekkers en stakeholders.

Rondom dit onderzoek worden verschillende hulpmiddelen gepubliceerd die bibliotheken hierbij kunnen helpen. Deze landelijke rapportage biedt diverse aanknopingspunten om het gesprek met de gemeente en andere samenwerkingspartners aan te gaan. Naast deze rapportage zijn de resultaten van deze meting verwerkt in een [landelijke infographic](#) en zijn per provincie infographics beschikbaar voor de POI's. De bibliotheken die hebben deelgenomen aan het onderzoek beschikken tevens over een individuele infographic, waarmee de dienstverlening rondom basisvaardigheden ook op lokaal niveau in kaart is gebracht.

De landelijke, provinciale en lokale resultaten zijn nader te analyseren via het [dashboard Basisvaardigheden](#). Dit dashboard biedt de bibliotheken de mogelijkheid hun individuele resultaten af te zetten tegen de landelijke cijfers, de resultaten van de provincie en bibliotheken van vergelijkbare grootte.

